

Sjätte roten, tomt 24

Kvarteret Lilla Berget

Tjugosjunde roten 1637–57

Köpmangatans norra sida mitt emot Museitomten

Femtonde roten 1657–70

Östra delen av 6.24

Sven Helgesson

1654–78, änkan 79–81

1696–1700 ½ Sven Helgessons gård

Sven Helgesson, vars yrke är obekant, bodde 1647–53 i 28 roten. Den 29.5.1654 betalade han 1 daler och 2 marker i huseköpspengar för ”Rasmus Helgessons – Dirichs tomt”. Den 22.2.1671 fordrade han *hustru Dordi Jutsk* på sin svåger *Michel Hanssons* vägnar. Vid kämnärsrätten den 15.10.1673 lät han sin styvdotter *Börta Jönsdotter* kräva Börge svarvare på hushyra, betalning för öl m.m. Han avled 1678 (begr. D 28.10.1678). Hans änka begravdes den 3.6.1689 och styvdottern 22.11.1694. Märkligt nog upptages han icke i tomtlängden M1678. Däremot förekommer det 1696–1700 en halv tomt, som kallas Sven Helges gård. Av någon anledning står gården 1703 upptagen som ”vågmästare (Assmund) Liedbergs hus med Sven Stor”.

Den hade 1704 övertagits av *skeppare Jacob Meijer*, som fick burskap den 22.8.1695. En Jacob Meijer gifte sig den 7.9.1670 i domkyrkoförsamlingen med *Kerstin Larsdotter*. Såväl skepparens egen som hans *änka Catharinas* och en liten år 1685 född dotters begravningar noteras dock i Christine församlings böcker. Jacob Meyer avled 1711 vid 60 års ålder. Vid kämnärsrätten den 2.9.1698 anklagades han av *fiskalen J. Styfvert* för att han en söndag haft gäster på sitt skepp och under predikan hade skjutit ihjäl en stadens båtsman. Det är värt att notera, att Styfvert ansåg, att Meijer borde plikta för sitt sabbatsbrott och ersätta den förolyckade stadsbåtsmannen med en annan man men om straff för dråpet sågs ingenting.

I en inlaga till magistraten den 10.4.1713 (EIIa:24), hävdade sonen *Evert Meijer*, att hans mor skepparen Jacob Meijers änka var för gammal att gifta sig med den *sjöman Antoni Benjamin*, som hon tillåtit flytta in i huset och ville gifta sig med under förutsättning, att han kunde bevisa, att han icke var bunden av annat gifte. *Kaptén Henrik Hiortberg* och *arkliemästaren Helge Björns-son* attesterade, att vid deras sista resa med svenska postjakten till Amsterdam kom en hustru och frågade dem, om de kände någon sjöman Antony Benjamin, som skulle vistas i Göteborg. ”Vi sade oss ha hört, att han skulle gifta sig med skepparen sal Jacob Meijers änka.” Gråtande förklarade hon, att denne Antony Benjamin var hennes äkta man. Hon var sinnad att sända en av sina söner med postjakten till Göteborg.

Vid kämnärsrätten behandlades den 22.9.1713 ingående, att skepparen Jacob Meijers änka Catharina morgonen den 18 september hade avlidit mycket hastigt.

Först vittnade *pigan Marit Andersdotter*, som tjänade hos änkans son styrman Evert Meijer. Han bodde i sin mors bakgård. På eftermiddagen den 17 hade Catharina ”suppit något för mycket brennewin”, så att hon hade måst lägga sig ned på sängen strax före klockan fem. Eftersom Catharina själv inte hade någon piga hade Marit Andersdotter erbjudit sig att bädda hennes säng, så att hon skulle ligga bekvämare och först hjälpt henne upp på hennes stol vid sängen. Änkan var helt oförmögen att hjälpa sig själv, varför Marit sedan endast med största möda fick henne i säng igen. Catharina hade visat sitt ena ben, varifrån det flöt ”en mycket elak materia”.

När klockan hade slagit sju kom Marits husbonde Evert Meijer hem från *Wilhelm Bruce* och gick då genom moderns stuga. Över detta ”krotade” (smårätt) Catharina i sängen, varför Evert lämnade henne och gick till sin barberare (fältskär). Efter en liten stund gick han och lade sig. En kvart före nio (”klockan ett qwarter till nio”) kom Marit Andersdotter till Catharina med ölkruket och pottan. Hon frågade henne, om hon ville ha något mer att dricka. Då pustade Catharina och svarade ”ich drunck nicht vor Nacht” och bad sedan Marit att i Jesu namn gå och lägga sig, vilket Marit också gjorde. Marit hade sin sovplats i Catharina Meijers kök, som ”är bredewid stugan”. Marit steg upp halv sex (”half till sex”). När hon kom in i stugan till Catharina märkte hon att denna låg alldeles stilla och likasom pustade. Sedan hon en stund hade varit inne hos Catharina Meijer gick hon ned till Evert Meijers stuga för att förrätta sina sysslor där. Bortemot klockan sju gick hon tillbaka till Catharinas stuga för att sopa golvet. Sedan detta var gjort kom fältskären *mäster David Krantzberg* dit för att förbinda Catharina Meijers ben. Marit ville gå fram till sängen för att väcka Catharina men det ville inte David Krantzberg låta henne göra utan han gick genast därifrån. Eftersom han inte kunnat se Catharina röra sig trodde han säkert att hon sov.

Marit själv begav sig ned till Evert Meijers stuga. Husbonden var redan uppe och bad Marit att hämta en bit lamm åt sig. Han begav sig sedan ensam in till sin mor. När David Krantzberg kom tillbaka till Catharina, försökte han väcka henne. Krantzberg tyckte då, att hennes arm var något stel och trodde, att hon sov till dess han fått sänggardinen alldeles uppdragen och känt på hennes ansikte, som var alldeles svart och kallt och han förstod, att hon var död. Evert Meijer skickade genast Marit efter hans *svärmoder sal löjtmant Storms änka* (se 6.21) och *Margareta Roth* (se 6.23). De hade inte tagit Catharinas lik (”döda lekamen”) ur sängen, förrän *stadsläkaren Andreas Lundelius* hade besiktigat det.

Marit Andersdotter bejakade frågan, om Catharina Meijer ”förleden torsdagsmorgon och några dagar förut hade suppit något överflödigt brennewin”. Marit berättade, att Catharina i fjorton dagars tid mestadels hade varit så drucken, att hon inte förmått äta något nämnvärt. Och fastän hennes son Evert Meijer mångfaldiga (”margfaldiga”) gånger förebrått henne hennes oanständighet och försökt henne att avstå från så ”överflödigt” supande, så hade hon inte velat rätta sig efter honom utan alltid varit otidig (”haft stridig mund på”) mot honom. Evert Meijer hade aldrig varit otidig mot sin mor eller velat slå henne. David Krantzberg höll med om detta: Evert Meijer hade varit otålig på modern för hennes supande men hade varken med ord eller gärning förolämpat henne.

David Krantzberg hade besökt (”uppvaktat”) Catharina både morgon och afton på grund av hennes svåra sjukdom (”elaka passion”). Sedan Krantzberg hade förbundet Catharina torsdag morgon hade hon tagit fram en flaska brännvin, ”hwaraf de sig emellan suppit”. På torsdag kväll hade han bultat på förstugudörren men inte kommit in.

Evert Meijer berättade, att han hade försökt väcka modern med ”Moder lieb, Moder Lieb”. Han ville inte ta i modern. Han hade ”fast oräkneliga gånger” med guds heliga ord förebrått sin mor

hennes omänskliga fylleri och bett henne avstå från sitt gudlösa tal, om hon hoppades, att en gång få del av Guds rike. Hon hade inte rättat sig efter det utan yttrat sig i försmädliga ord både om Gud och himlen. Han ansåg sig kunna anamma de heliga sakramenten och försäkrade, att han varken med ord eller gärningar hade gjort sin mor något emot, som hade kunnat ge henne orsak att besvära sig över honom. Inte heller hade han på något sätt varit vållande till hennes hastiga död. Han hade gått ifrån henne på morgonen, då han hade trott, att hon var ond på honom. Catharina hade inte på tre års tid tagit herrans nattvard.

Rätten bestämde, att Catharina enligt kyrkolagen 1687, kap 18, paragraf 12 skulle begravas på kyrkogården i tysthet utan de vid kristliga begravningar övliga ceremonierna.

Catharina Meijers hastiga död avspeglar sig på följande sätt i Christine kyrkas begravningsbok.

17.9.1713: ”Starb Catharina Meier gar plözlich und warde, nach dehm sie vorher sich in brandtewein mehr den Viehich angefüllet, in ihren Kleidern todt angetroffen. Sie war in ihrem Leben ein Weib turpissimae notae famae et vitae, die immer voll och toll war, fluchen och Gotteslästern hörte man offters, die Predigten, Gottes worth och seine Diener verachtete Sie, zum h. Abendmahl war Sie in 3 Jahr nicht gewesen, so das auch um der nachlebenden halber und allen und jeden Söffern, Verähtern Gottes und seines Worths zur Warnung, ich damahliger und p.t. seyender Pastor, solches der Obrigkeit schriftlich insinuirte och Ihr verhalten anzeigete, und inzwischen die Leiche in ein Gewölbe setzen liess, weil man im Hause sie nicht dulden wolle. Endlich nachdehm der Magistrat resolviret auff mein eingegebenes Memorial, das sie von allen sehlig in Christo entschlaffenen Leichnammen abgesondert an eine abgelegene orth des Kirchhoffs ohne einzige Ceremonie solte eingescharret werden, wurde auch den 1 October dem selben nachlebet.“

1714 står sonen *Evert Meijer* för gården. Han var både byggmästare och skeppare. Han erhöll burskap som skeppare 23.6.1705. En inlaga till magistraten (EIIa:21) omtalar, att *Edgren* på sal *David Amias* sterbhusdelägares vägnar hade betalat mäter Evert Meijer och dess arbetsfolk för gjort arbete på reparebanan Anno 1692.

Evert Meijer levde knappt ett år efter sin mors död: i Christine kyrkas begravningsnotis den 13.6.1714 kallas han byggmästare.

Evert Meijer var gift 1/ med Christina Storms till namnet okända dotter Om Evert Meijer som måg till hustru Christina Storm och om hans son *guldsmedsgesällen Jacob Meijer d.y.*: se 6.22. 2/ Chr 20.2.1714 med *Anna Catharina Wessman*, som var änka efter Evert Meijer redan den 16.1.1715, då hon var fadder hos *Gottfried Jungberg*, när denne döpte sin dotter till just Anna Catharina. Hon hann med ytterligare tre äktenskap m. 2/ 29.2.1716 med *bryggaren Gustaf Roth*. Anna Catharina Wessman skrev 1716 till magistraten (EIIa:28, 27 febr.) att befintliga lösören efter hennes sal. k. man Evert Meijer nu merendels var förauktionerade och att ingenting nu borde kunna hindra fullbordandet av hennes äktenskap med mons Gustaf Roth. Hon talade i skriften om kopulationsakten påföljande dag mellan henne och Roth och om sin styvson (Jacob Meijer d.y.). Hennes tredje äktenskap ingicks 30.8.1719 med *länsman Jöns Larsson Renström* (6.19). Fjärde gången gifte hon sig med *Johan Christoffer Boensch*.

(RR 1715, 850 om sal. Evert Meijer och hans släkt. Ett par av hans barn begravdes i Domkyrkoförsamlingen 1711 – resp i mars och juni)

Gården kallas 1715 kallas ”sal. skeppare Meijers gård”. Den försvinner efter 1715 ur längderna och förefaller att ha sammanslagits med den västra delen.

Västra delen av 6.24

Bengt Bengtsson murmästare 1675–78

Han köpte snart en annan gård på Sillgatan och torde endast ha varit hyresgäst här.

Anders Andersson kalkslagares änka M1678 ½ tomt och

Måns styckjunkare M1678 ½ tomt

Måns styckjunkare nämnes ej i bakugnslängderna och är i övrigt okänd.

Båda dessa sistnämnda halva tomter – Anders kalkslagares änkas och Måns styckjunkares – synes ha slagits samman till en, som enligt tomtöreslängden 1696–00 ägdes av

(skepparen) Lars Andersson i Kierr,

en ofta omtalad sjöfarare. Han ägde tidigare en gård längre österut på gatan (se nedan). Lars i Kierr kan ha varit den skeppare Lars Andersson, som 15.6.1682 erhöll sjöpass på latin för att föra det av *Johan von Minden* ägda *skeppet Margareta* åt Amsterdam.

Hans hustru *Johanna Letter* nämndes den 18.7.1692 bland dem som hade bakat åt kronoskeppen under ofriden.

Det förefaller inte osannolikt, att Lars Andersson i Kierr var far till den *skeppare Hans Larsson Kjerr*, som erhöll burskap 17.3.1710 och som enligt en bouppteckning 22.5.1744 efterlämnade ett skuldsatt bo, vari bl. a. ingick en gård på Drottninggatan (mellan Lars Wetterman i väster och skeppare Olof Bergessons änka i öster). En dotter till Lars Andersson i Kierr bör ha varit *Helena Maria Larsdotter Kjerr* som var gift 1/ *Claes Feltzberg* 2/ *handl. Sven Wallman*.

Den 12.5.1698 uppvisades i rätten löjtnanten Lars i Kierrs obligation till banken på 100 d smt. Han pantsatte hus och gård på Köpmangatan. Cautionister var *Maria von Sollen* och Christina Storm.

Lars i Kierr stod för gården ännu år 1700 men hade år 1703 avlösts av dåvarande

fyrverkaren vid artilleriet, sedermera överstelöjtnanten Ambjörn Giers

(född 1670 i Göteborg, död där 1745, begr. 7.5. å Domkyrkans kyrkogård).

Det förefaller som om Lars i Kierrs änka flyttade till Haga. Där dateras nämligen ett köpebrev den 2.9.1708, vari ”*Johanna von der Kierr, en bedrövad änka*” till båtsman Oluf Eriksson sålde sin ena tomt emellan sig å södra och båtsman Lars Andersson å norra sidan.

Ambjörn Giers gifte sig den 17.9.1701 i Göteborgs garnisonsförsamling med *Britta Larsdotter* (född 1674, död 1744 i Göteborg och begr. 17 febr.å Domkyrkans kyrkogård). Var hon också en dotter till Lars i Kierr?

Vid kämnärsrätten den 1.4.1707 fick artillerifänriken Ambjörn Giers svara *Hans Koopman* i ett skuldmål. Ambjörn Giers ingav en förteckning på de debitorer, som hans antecessor *matrimonii borgaren och vinförlåtaren sal Johan Schuster* hade lämnat på sitt yttersta i *kaptan Jacob Krekels* närvaro. Herr Hans Koopman skulle vara debiterad för 30 d smt. Den 10.9.1701 (Gbg bou 1701:79) hade Britta Larsdotter inför omgifftet med Ambjörn Giers med 200 d smt avvittrat sin lilla dotter *Anna Maria Schuster*. Vid Johan Schusters död levde två senare avlidna söner. Britta Larsdotter klagade över sitt näringslösa tillstånd under änkeståndet.

Om Ambiörn Giers kan man läsa i Gustaf Asplunds bok "Släkten Giers från Göteborg". Ambjörn Giers (enligt tomtöreslängden 1710 "icke hemma") tillfångatogs i Holstein av danskarna vid Stenbocks kapitulation vid Tönningen den 5.5.1713 och fick uppleva tre års hård fångenskap under vilken tid hustrun levde "i slätta villkor" (Gbg RR 1713, 772). Den 9.5.1715 berättade *Brita Giers* i en inlaga till magistraten (EIIa:27), att hennes man artillerikaptenen Ambiörn Giers nu hade varit fången under danska kronan en "lågsamlig tid, varav iag gudi klagat, som sitter hemma igen med fyra små omyndiga barn ähr kommen uti stor fattigdom medelst iag använt all min ringa andel till min k. mans Conservation uti dess fångenskap genom växel, Emädan som han bortmist alle sine kläder och hwad han elliäst hade medh sigh i det han warit på vägen och tänckt att schapera" etc. Ambiörn Giers kallas 1720 major och uppehöll 1738 kommandantsbefattningen och tjänsten som t.f. landshövding i Göteborg – Ambjörn Giers, då kallad överstelöjtnant, ägde gården vid sin död 1745.

Under vilka former *bagaren Fredrik Åhman* övertog fastigheten är icke känt. En gård, som Åhman ägde på Ekelundsgatan uthyrdes enligt brev till magistraten (EIIb:43) på ett halvt år: det säges där, att Fredrik Åhman ägde egen beboende gård. Den 9.1.1749 lånade Fredrik Åhman 4 387 d smt av *Cornelia Hall* och pantsatte hus och gård på Lilla Berget och Köpmangatan (EIIb:52, 12.1.1749).

Auktionsprotokollet för den 17.10.1752 innehåller följande: "Den bebyggda tomt, som *bagaren Fredrik Åhman* bebor och nu för gäld och skuld kommer att försäljas är belägen på Köpmangatan mellan skeppare Arendt Hanssons änkas gård å västra (6.23) och svärdfejare Holms änkas hörntomt (7.40) å östra sidan", hållande i längden 89 fot och i bredden 28 fot enl. Carlberg. Värderingssumman var 3 000 d smt. Inget bud gavs. Den 17.3.1752 såldes gården till *handelsmannen Magnus Wetterquist* för 2 010 d smt.

I en ansökan till magistraten sökte *bagareämbetet* i början av 1754 (EIIb:129, 22.2.1754) fribröd på stadens fattighus för *bagaren Fredrik Åhman* och dess hustru. "De befunno sig på grund av Åhmans svåra och nästan obotliga sjukdom, som hindrade honom att försörja sig genom sina händers verk i ett fattigt och uselt tillstånd."

Den 1.6.1768 inlämnade *Nils Norling* till magistraten redovisning för *bagaremästare Fredrik Åhmans* dotter *Anna Maria Åhmans* arv (EIIb:129) och begärde befrielse "från detta ledsamma och besvärliga förmynderskap". Han bilade en bouppteckning av den 24.1.1767 efter (sin svåger) *bagaremästare Lars Åhman* (död 17.1.1767), varav det framgick, att närmaste arvinge sonen *Fredrik Åhman* i anseende till sin "obetänksamma hushåldning och förhållande" blivit intagen i stadens fattighus. Den döde *Lars Åhman* hade disponerat kvarlåtenskapen till sonen och sondottern i testamente. Pigan i huset *Margareta Hallberg* hade uppgivit kvarlåtenskapen. Enligt uppgift den 20.5.1769 var hon "numera *Fredrik Åhmans* hustru".

Gården beboddes 1753 inte av den nye ägaren *Magnus Wetterquists* familj utan av *tyske expediten Theodor Bluth* och *språkmästaren Georg Ross* och deras pigor *Greta Rathe* och *Kerstin*. Den betecknas 1755 som *madame Wetterquists* gård.

Den 5.7.1756 köpte *handelsmannen Magnus (Arvidsson) Östman*, burskap 25.10.1754, för 2 800 d smt samt 50 d smt vängåva av stadens *komminister Johannes Gadelius* och hans hustru *Maria Båthman* detta "uppå Köpmangatan och Lilla Berget emellan svärdfejaränkan *Margareta Elisabeth Holms* gård å östra och avlidna skeppareänkan *Catharina Arendts* gård å västra sidan samt sjötullsbesökare *Grefflings* och avlidne murmästaren *Samuel Ranckes* änkas hustru *Maria Ranckes* hus och gård på norra sidan". Köpet uppbjods första gången den 8.12.1760.

Magnus Östman begärde 1767 inteckning i *trädgårdsmästare Magnus Lundgrens* utom Drottningporten belägna hus och gård. Han avled barnlös 22.4.1770. Utom huset på Köpmangatan och Lilla Berget, värderat till 2 000 d smt, efterlämnade han ett varulager bestående av tråd, knappar, lack, såpa tobakspipor m.m. Hans änka *Gunilla Andersdotter Flint* begärde 1772 av magistraten (EIIb:150) att man vid taxeringen skulle taga hänsyn till att den handelsrörelse, som hon som änka bedrivit, hade avstannat, så att boden merendels stod avstängd.

Gunilla Andersdotter Flint avled barnlös 26.8.1785. Bouppteckningen upptog en behållning på 35 774 d smt.

Huset på Köpmangatan övertogs av *handelsbetjanten Isak G. Rydberg*, som var trolovad med Gunilla Östmans systerdotter *Elin Möller*, född 1755, död 23.1.1789. Villkoret var, att han eftergav 15 års uttagen lön i huset 400 d smt samt kontant betalade 1 000 d smt. Isak Rydberg fick burskap som handlande den 4.8.1786.

Vid bouppteckningen efter hustrun Elin Möller den 3.12.1792 ägde han hus och tomt på Köpmangatan och Lilla Berget mellan hamnfogde Björnrahm och packhuskarlen Olof Andersson med en hel tomt, vidare 3/8 dels mantal i skattefrälsehemmanet Sandbeckkullen i Fässberg, som hustrun ärvt efter sin mor.

Ägare enligt tomtöreslängderna 1800 och 1807 var *hökaren Sven Tengblad*, som uppbjöd fastigheten den 2.8.1802.

Senare uppbud av 6.24

jungfru Anna Beata Lundgren	3.2.1802
hökare Olof Bergdahl	15.3.1824
hökare J.Larsson	21.4.1834
polisuppsyningsman P F Örum	1.3.1852
lantbrukare P F Örum	17.11.1856
stadstjänare P Pettersson	24.3.1862
hotellvakt B Larsson	7.3.1864